

Promovendi vragen meer aandacht voor de verdeling van welvaart

**SARAH
VAN HUGTE**

Econoom bij de
Sociaal-Economische
Raad en host van de
Nieuwe Economen
Podcast

**YRLA
VAN DE VEN**

Wetenschaps-
redacteur bij de Vrije
Universiteit Amster-
dam en host van de
Nieuwe Economen
Podcast

Jonge economen hebben een stem nodig. Daarom begonnen we anderhalf jaar geleden aan de *Nieuwe Economen Podcast*. Dat is ook het Ministerie van Financiën niet ontgaan. Zij hoorden van de podcast, en benaderden ons om mede een bijeenkomst in het Catshuis over welvaart te organiseren.

Op 19 juni togen we daarom met een aantal promovendi op onze OV-fietsen naar het Catshuis in Den Haag, waar maar liefst drie ministers uit de economische driehoek ons opwachtten: minister Sigrid Kaag van Financiën, minister Karien van Gennip van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en minister Micky Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat. In korte *pitches* lichten de economen hun onderzoek toe, waarna de ministers hen mochten bevragen. Dat zorgde voor de nodige zenuwen, maar het was ook een mooie kans voor ons en de promovendi om te laten zien wat we in onze mars hadden, en hoe een brede welvaartsbenadering Nederland vooruit kan helpen.

‘Brede welvaart’ is alomtegenwoordig

‘Brede welvaart’ signaleert dat welvaart niet alleen over financiën of economie gaat, maar dat ook ecologische en sociale aspecten expliciet worden meegewogen, evenals de effecten op de toekomstige welvaart en de welvaart elders. Het CBS (2023) brengt inmiddels een *Monitor Brede Welvaart* uit, de planbureaus zijn een gezamenlijke Bredewelvaartsmethodiek aan het ontwikkelen (CPB et al., 2022), en het Ministerie van Financiën maakt stappen om brede welvaart beter te verankeren in de begroting (MinFin, 2022).

Over hoe ‘brede’ welvaart te meten en hoe we erop kunnen sturen, verschillen de meningen, zo getuigen ook de ESB-dossiers uit 2019 en 2021 en het themanummer *Welvaart afwegen* uit 2022 (ESB, 2019; 2021; 2022). Des te belangrijker is het dat de ministers op dit thema niet alleen met gevestigde namen komen, maar ook nieuwe economen uitnodigen om hun visie hierover te delen.

Rechtvaardigheid tijdens transities

In de ‘Catshuissessie’ komen er drie sub-thema’s langs, en telkens worden er daarbij de uitruilen tussen sociale, economische en ecologische welvaart in beeld gebracht. Als eerste komt de ‘onrechtvaardigheid tijdens transities’ aan bod. Volgens promovendus Yasmine van der Straten van de Universiteit van Amsterdam vergroot klimaatverandering de economische ongelijkheid, bijvoorbeeld in de gebouwde omgeving. “Juist de mensen die het hardst geraakt worden, hebben de minste financiële middelen om hun huis aan te kunnen passen aan de klimaatverandering.” De overheid kan die ongelijkheid met beleid verkleinen.

Promovendus Charan van Krevel van de Radboud Universiteit stelt dat we daarom vooral moeten investeren in menselijk kapitaal: “Opleiden van mensen speelt een cruciale rol, bij zowel het creëren van duurzame groei als het oplossen van maatschappelijke problemen.”

Meer investeren in het mensen opleiden, daar hebben de ministers wel oren naar. Maar het doel moet volgens Van Krevel niet zijn dat iedereen een masterdiploma moet gaan halen. “De beroepen die hard nodig zijn, maar geen universitaire opleiding vereisen, zijn onderbetaald en ondergewaardeerd. De grootste uitdaging zit hem juist in het aanpakken van die ongelijkheid”, aldus Van Krevel.

Vermogensongelijkheid

Als tweede thema komt ‘de vermogensongelijkheid’ aan bod. Deze is aan het toenemen, volgens Simon Toussaint, die aan de Universiteit Utrecht promoveert. “Het vermogensaandeel dat in handen is van de top één-procent was eind negentiende eeuw zo’n 55 procent, daalde gedurende de twintigste eeuw, steeg sinds de jaren zeventig, en is in de afgelopen jaren lichtjes gedaald. Dat heeft economische gevolgen, maar ook maatschappelijke.”

Oplossingen moesten de ministers zoeken in de belastingfeer. Wouter Leenders, promovendus aan de University of California in Berkeley: “De mensen met het meeste vermogen betalen in Nederland procentueel gezien de min-

In de *Nieuwe Economen Podcast* komen promovendi in de economie aan het woord over hun onderzoek: esb.nu/podcast

ste belasting. Dat kan anders.” Nederland zou volgens Leenders ook meer kunnen doen om belastingconcurrentie met andere Europese landen tegen te gaan. “Door belastingemigranten ook na hun vertrek in Nederland te belasten, verminder je de prikkel bij andere landen om via belastingkortingen expats te lokken.”

Ongelijkheid op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is het derde thema dat die middag besproken wordt. Daarbij zijn er grote verschillen in opvattingen. Macro-economen zijn het er veelal over eens dat de technologische ontwikkelingen de enige echte motor zijn van duurzame groei – in tegenstelling tot de groei die bijvoorbeeld ten koste gaat van de natuur of van mensen elders in de wereld. Maar volgens universitair docent Emilie Rademakers van de Universiteit Utrecht wordt deze toegenomen welvaart niet helemaal eerlijk over de samenleving verdeeld. “Door robotisering zijn de distributiecentra bijvoorbeeld veel productiever geworden, maar de mensen die daar werken hebben er in financiële zin nauwelijks van geprofiteerd.”

“Ook binnen gemarginaliseerde groepen kan er nog sprake zijn van ongelijkheid”, vult Elisa de Weerd aan op basis van haar onderzoek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. “Dat zie je bijvoorbeeld bij transgender personen: transgender vrouwen hebben minder kansen op de arbeidsmarkt dan transgender mannen.” Om een volledig beeld van ongelijkheid te krijgen, is het dus belangrijk om in te zoomen.

Brug tussen wetenschap en beleid

Ook kwam de relatie tussen wetenschap en beleid aan bod. Volgens alle aanwezigen zijn er hier grote verbeteringen nodig – en ook mogelijk. En dat kan al zonder een grote zak geld.

Ministeries kunnen bijvoorbeeld de vragen die ze hebben nadrukkelijker communiceren. De Weerd besloot om, in haar zoektocht naar een beleidsrelevante vraag, beleidsdocumenten door te gaan spitten. “Helaas liep ik vast, op zoek naar openstaande vragen.” En beleidsmakers kunnen in een vroeg stadium contact opnemen met onderzoekers, zodat de situatie voor én die na de beleidswijziging goed te vergelijken zijn, en dus onderzocht kunnen worden. Beleidsevaluatie wordt dan een stuk makkelijker. Van der Straten vat het mooi samen: “Vaak wordt die oversteek niet gemaakt tussen beleid en wetenschap. Je weet van elkaar niet goed wat er nodig is, en hoe we elkaar kunnen versterken.”

Literatuur

CBS (2023) *Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2022*. CBS.

CPB, PBL en SCP (2022) *Verankering van brede welvaart in de begrotingssystematiek: Voortgangsrapportage van de drie gezamenlijke planbureaus*. Rapport Centraal Planbureau, Planbureau voor de Leefomgeving, en Sociaal en Cultureel Planbureau. PBL-publicatienummer 4861.

MinFin (2022) *Kamerbrief Brede welvaart in de begrotingssystematiek*. Ministerie van Financiën, 23 mei.

ESB (2019) *Metten van Welvaart*. ESB Dossier, 104(4772S).

ESB (2021) *Sturen op welvaart*. ESB Dossier, 106(4800S).

ESB (2022) *Welvaart afwegen*. ESB, 107(4808).